

**VIŠJA STROKOVNA
ŠOLA ZA GOSTINSTVO
IN TURIZEM MARIBOR**

**VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM
MARIBOR**

PO POTEH RIMLJANOV NA PTUJU

Mentorica:

Tanja Abarca Kokol

Ime in priimek študenta:

Miha Erman

Zavrh, 2023

KAZALO

1.UVOD.....	1
2.PTUJ	1
3.TEHNIČNI NAČRT VODENJA.....	2
3.1.Prilaganje času in kraju.....	3
4.NAČRT VODENJA PO ODSEKIH.....	3
4.1 Odsek 1: Arheološki park Panorama	3
4.2 Odsek 2: Ptujski grad	4
4.3 Odsek 3: Orfejev spomenik	4
4.4 Odsek 4: Dominikanski samostan in zgodnje krščanstvo na Ptuju, Viktorin Ptujski.....	6
4.5 Odsek 5: Mitrejci in bog Mitra	7
5. MOŽNOSTI ZA SAMOSTOJEN OGLED.....	7
6.IZRAČUN CENE	8
7.ZAKLJUČEK	8
8.VIRI IN LITERATURA.....	9
PRILOGE.....	1

1.UVOD

Sem Miha Erman, študent Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem Maribor. V veliko veselje mi je, da lahko v tej raziskovalni nalogi pišem o mestu Ptuj ter njegovi vlogi v rimskih časih. V sami raziskovalni nalogi bom predstavil mesto, ki velja za najstarejše mesto v Sloveniji. Za mesto Ptuj sem se odločil, saj je kot samo mesto prepoznavno in ima polno zanimivih atrakcij ter po moji presoji zelo lepo mestno središče. Sam velikokrat zaidem tja in si v družbi dobrih ljudi privoščim kavo in pomislim na dejstvo, da so se pred okrog 2000 leti tod sprehajali mogočni Rimljani. Zato sem se ob pogovoru z mentorico odločil, da izberem to temo, ter jo tematsko obarvam s nečim, kar je dalo pečat mestu. Odločil sem se torej za Rimski imperij in njegov vpliv na potek zgodovine mesta, torej kaj je doprinesel k zanimivostim, običajem itd. Temo sem izbral, ker sem ljubitelj zgodovine, predvsem iz obdobja Starega veka. Zato tudi smatram, da s tematskim vodenjem nagovarjam ciljno skupino ljubiteljev zgodovine in ljudi, ki hočejo kaj več izvedeti o mestu Ptuj in se podati na raziskovanje preteklosti mesta. V nalogi bom oblikoval turistični program, ki bo vezan na rimsko tematiko. Hkrati pa se bom pri sestavljanju programa držal načela trajnosti to pa pomeni da bo celotno vodenje potekalo peš in brez prevoznih sredstev.

2.PTUJ

Ptuj leži v severo-vzhodni Sloveniji, na središču Spodnjega Podravja na meji s Prlekijo, ob ugodnem prehodu čez Dravo, na križišču prometnih poti iz Maribora, Radgone, Ormoža in Zagreba. Ptuj leži na Dravsko-Ptujskem polju. Je hkrati pomembno gospodarsko, kulturno, trgovsko ter predvsem turistično središče na tem območju, ki ima 23.636 (1.7.2020) prebivalcev. Spada med najpomembnejše mestne spomenike Slovenije. Sloves mu zagotavljajo še ohranjena srednjeveška mestna zasnova in številni kulturni spomeniki iz časa velikih rimskih cesarjev. Ravno zaradi ugodne strateške lege in rodovitnosti zemljišča je bil poseljen vseskozi od davnine do danes - odkrite so bile najdbe iz skoraj vseh arheoloških dob. Tukaj je Ptuj v prednosti pred ostalimi mesti v Sloveniji, saj so rimski ostanki v bližini vsega dogajanja, kar pomeni velik doprinos k samemu turizmu in turistični dejavnosti. Prvi rimski pisec Tacit v pisanem viru navaja tedanje ime Ptuja in ga omenja v zvezi s pomembnimi dogodki kot so izvolitev Vespazijana za cesarja in omemba političnega delovanja poslednjega

zahodnorimskega cesarja Romula. Zadnjič zgodovinarji omenjajo Poetovio leta 388, ko je bila v nasledstvenih bojih med Teodozijem in Maximom vojna. Takrat se je tudi začel propad Zahodnorimskega cesarstva in s tem tudi zaton rimskega Ptuja. Kasneje so mesto še pestili napadi hunskega vojskovodje Atila, požari, bolezni itd. ki so mesto iz tedanje veličine skrčili v redko poseljeno naselbino. Ampak kljub temu so takšni dogodki mestu Ptuj dali nek pomen in zgodovinsko raznolikost.

Ptuj ponuja kulturna doživetja 365 dni v letu. Kurentovanje najdemo na lestvici najboljših 10 karnevalov na svetu, pomlad zaznamujeta Salon Sauvignon in Dobrote slovenskih kmetij. Poletje diha s festivalom sodobne umetnosti Art Stays, z glasbenim festivalom Arsana in z Dnevi poezije in vina, pa tudi z rimskimi igrami ter srednjeveškimi prikazi in tradicionalnimi sejmi. Jesen je zapisana vinskim dogodkom, december je praznično pravljičen.

3. TEHNIČNI NAČRT VODENJA

SKUPINA: Naročena

DATUM: Po dogovoru, skozi vse leto

ZBIRNO MESTO: Parkirišče ob Panorami, Maistrova ulica

URA: 11:30

ZAP. ŠT.	ODSEK	ČASOVNI OKVIR	KONTAKT	OPOMBE
1.	Zbirno mesto: Parkirišče ob Panorami	11:30-11:35	VSGT Maribor, Cefova Ulica 7, 2000 Maribor	Turistično vodenje: 5 EUR/os.
2.	Ogled arheološkega parka Panorama	11:35-12:00	/	/
3.	Sprehod do Ptujkega gradu in ogled gradu ter rimske zbirke	12:00-13:15	+386 (0)2 748 03 60 ptujski.grad@pmpo.si	Vodenje in ogled po gradu: 3 EUR/os.
4.	Sprehod do Orfejevega spomenika in ogled mestnega stolpa	13:20-13:35	/	/

5.	Dominikanski samostan(zgodnje krščanstvo)	13:45-13:25	info@dominikanskisamostan.si	Vodenje in ogled po samostanu: 4 EUR/os. Predvsem bo poudarek na padcu Rimskega imperija in pokristjanjevanju(omemba krstilnice)
6.	Vrnitev na Panoramo in druženje z Rimljani	13:30-14:15	info@visitptuj.eu	Če je vodenje izvedeno v času dogodka rimskih iger.

3.1.Prilaganje času in kraju

Tehnični načrt in vodenje, se lahko prilagodi glede na sezono in časovni okvir naših obiskovalcev/turistov.

PRIMER 1: V primeru odvijanja Rimskih iger na Ptuju, lahko povabimo gledalce k ogledu teh iger in dodamo prost čas. Igre so napovedane avgusta 2023.

PRIMER 2: V primeru izvajanja kulturnih dogodkov na območju Ptuja v obdobju pusta, lahko goste po končanem vodenju povabimo na ogled dogodka Kurentovanje.

4.NAČRT VODENJA PO ODSEKIH

4.1 Odsek 1: Arheološki park Panorama

Panorama je travnat grič v središču mesta, ki je zaradi odkritja večjega števila rimskih kamnitih spomenikov že dolgo znan kot bogato arheološko najdišče. Manjša arheološka izkopavanja, ki so se na Panorami izvajala vse od začetka 20. stoletja, so namigovala, da se pod površino griča nahaja zakopana mestna četrt rimske Poetovie. Njeno dejansko podobo so razkrile šele geofizikalne raziskave v zadnjem desetletju, s katerimi smo dobili vpogled v arheološke ostaline pod površino, saj je na tem območju bil dolgo časa sadovnjak še iz srednjega veka. Ko so ga pa izsekali pa se je začelo arheološko izkopavanje. Izkazalo se je, da so pod travnato površino nepričakovano dobro ohranjeni ostanki mestne četrti. Pod površino griča se nahajajo ostanki različnih zgradb, vse od mestnih vil, skladišč, svetišč, delavnic, ulic in drugih objektov.

Na vrhu Panorame je bilo tudi svetišče, najpomembnejši objekt na tem griču, ki je bil sicer najverjetneje močno uničen z gradnjo vodohrama iz 20. stoletja. Na srečo so zidove arheologi uspeli odkriti in ohraniti. Blizu vrha Panorame pa je bila postavljena tudi zgodnjekrščanska cerkev, ki je bila močno uničena skozi zgodovino. Kljub temu so arheologi odkrili delce te svete stavbe. Danes je grič urejen kot sprehajalni, sprostitevni zeleni kotiček Ptuja s sprehajalnimi potmi in z opisi arheoloških zakladov, ki so skriti pod gričem. Sprehajalne poti sledijo poteku nekdanjih rimskih ulic, medtem ko so informacijske table postavljene ob zanimivejših predelih griča. Ostanki in objekti, ki so na Panorami pa niso originali, ampak replike. Zeleno mestno sprehajališče Panorama pa privablja tudi z idiličnimi razgledi na Ptujski grad in okolico.

4.2 Odsek 2: Ptujski grad

Grajski grič je poseljen že od 5. tisočletja pred našim štetjem. Prebivalci takratne antične Poetovie so na njem postavili trdnjavo in svetišča, v zgodnjem srednjem veku je bilo tu slovansko grobišče. Srednjeveška utrdba je nastala v 11. stoletju, ko sta bila grad in mesto v posesti salzburške nadškofije. Nadškofi so grad v upravo oddali gospodom Ptujskim, ki so v tristoletnem obdobju bivanja na Ptujju ustanovili dominikanski in minoritski samostan ter zgradili romarsko cerkev na Ptujski Gori. Nagrobnik zadnjega gospoda Ptujskega, Friderika IX., je vzdan v grajsko pritličje. Zadnji lastniki gradu so bili grofje Herbersteini, ki so imeli grad med letoma 1873 in 1945. Leta 1945 je bil nacionaliziran s strani Jugoslavije in z bogato opremo priključen ptujskemu muzeju. Danes so v Ptujskem gradu na ogled najbolj obiskane in reprezentativne zbirke Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož. Med njih spadajo najdbe iz časa Rimljanov, orožje, glasbila, tradicionalne pustne maske, zbirka fevdalne stanovanjske kulture, slike na steklu in grajska galerija.

4.3 Odsek 3: Orfejev spomenik in mestni stolp

Orfejev spomenik stoji na Slovenskem trgu v mestu Ptuj. Marmorni nagrobnik so postavili v 2. stoletju mestnemu županu (duumviru) Marku Valeriju Veru v takratni rimski provinci Gornji Panoniji. Visok je 5 metrov in širok 1,8 metra. V srednjem veku so ga uporabljali tudi kot sramotilni kamen oziroma pranger. O tem pričajo še danes dobro vidne vdolbine v napisnem

polju spomenika, kamor so bili vpeti okovi, v katere so vklenili kaznovano osebo. Na osrednjem reliefu je upodobljen Orfej, ki v žalosti za izgubljeno Evridiko igra na liro, zato se je zanj uveljavilo ime Orfejev spomenik. Na kamnu sedeči antični mitični pevec, oblečen v vzhodnjaško opravo, je obdan z divjimi in domačimi živalmi, ki poslušajo njegovo glasbo. Je razkošna rimska nagrobna stela, ki jo umeščajo v čas od 2. do 3. stoletja našega štetja, velja za eno največjih ohranjenih nagrobnih stel v Evropi. Hkrati je največja stela na območju nekdanje Panonije in sosednjega Norika. Zaradi svoje sporočilnosti, bogatega okrasja, impozantne velikosti in monolitne izvedbe že stoletja vzbuja pozornost strokovne in laične javnosti. Od leta 2008 je zaščiten kot spomenik državnega pomena.

V neposredni bližini cerkve sv. Jurija in Orfejevega spomenika stoji mestni stolp, simbol mestne veljave in moči. Postavili so ga meščani kot del mestnih utrd. Stolp je prvič omenjen v mestnem statutu iz leta 1376, verjetno pa je tukaj stal že prej. Pred tem je na tem kraju stala krstna kapela sv. Janeza Krstnika. Leta 1556, v času modernizacije protiturških mestnih utrd, so Ptujčani italijanskemu gradbeniku Antoniju de Rivi, ki je vodil utrdbeni dela v mestu, naročili, da stari stolp podre in na njegovem mestu zgradi novega. Stolp je zgrajen iz opeke, nadstropja pa so med sabo razdeljena s kamnitimi venci. Kamniti so tudi nosilne lizene in okvirji okenskih odprtín. Prvotno je imel stolp pet nadstropij in je torej bil za eno etažo višji od današnjega, pokrit je bil z dvokapno streho. Po velikem požaru, ki je leta 1705 prizadel večji del mesta, so se Ptujčani iz varnostnih razlogov odločili stolp nekoliko znižati. Takrat so ga pokrili s čebulasto streho. Vredno je omeniti tudi, da je mehanizem ure v stolpu načrtoval slaven renesančni izumitelj Leonardo Da Vinci. Še posebej znamenit je stolp postal leta 1830, ko je ptujski kurat in zgodovinar Simon Povoden dal v njegovo podnožje vzdati rimske spomenike, torej nagrobnike in reliefne plošče. Te spomenike in ostanke je našel na področju antične Poetovione in jih s tem rešil pred propadom. Zbrane spomenike je vestno opisal in jih dal tudi narisati. Zbirka se je nato poimenovala »Povodnov muzej«, katerega del je tudi Orfejev spomenik.

4.4 Odsek 4: Dominikanski samostan in zgodnje krščanstvo na Ptuj, Viktorin Ptujski

Dominikanski samostan je ena izmed najprepoznavnejših stavb v sklopu mesta Ptuj. Dominikanski samostan na zahodnem robu mesta je leta 1230 ustanovila Matilda, vdova Friderika III. Ptujkega. Dominikanci so svoje poslanstvo na Ptuj opravljali do razpusta samostana v letu 1785, ko so zgradbe spremenili v vojašnico. V začetku 20. stoletja so najlepše prostore odmerili za muzejske zbirke, danes pa ta izjemen spomenik služi kot kulturno prizorišče, od aprila do oktobra pa je dostopen tudi za ogled. Samostanski kompleks izkazuje gotsko in baročno podobo, park ob njem pa ponuja prekrasen razgled na reko Dravo.

Pomemben del rimskega imperija na ozemlju Ptuja je predvsem porast krščanstva v Panoniji in Noriku ki se je zasejalo z migracijami, ki pa so bile ekonomske ali vojaške. To torej ni bilo načrtno misijonarsko delovanje, temveč priseljevanje posameznikov in družin. Tam pa so naleteli na povsem pogansko podobo mesta Poetovia. Drugo stoletje v Poetovii prikaže, kako sploh lahko iz majhnega oporišča nastane tako mogočno mesto, ki po nekaterih virih nakazuje na dejstvo, da je Ptuj bil takrat eden izmed največjih mest na ozemlju Slovenije. Mesto je imelo okrog 30.000 prebivalcev, kar pa je tudi pomenilo, da se je zmeraj širilo in gradilo. S priseljenci so prihajale različne kulture in verstva. Samo na Spodnji Hajdini, ki je takrat tvorila zahodno petovionsko četrt, so arheologi našli ostanke perzijskih, grških, rimskih, egipčanskih in prvotnih keltskih kultov.

Eden izmed pomembnih dokazov obstoja krščanstva v rimskih časih je zgodovinska osebnost Viktorin Ptujski. Viktorin Ptujski je bil škof, voditelj skupnosti v mestu, skozi katero so se na eni strani pretakale kolone vojaštva in z njimi tudi množica verstev, na drugi strani pa nevedni meščani, ki so v krščanstvu videli odrešitev. Sveti Viktorin Ptujski je škofovsko službo v Poetovii opravljal v drugi polovici 3. stoletja in je v tem obdobju rimskega preganjanja bil eden redkih, ki je literarno ustvarjal in deloval. Bil je prvi ptujski škof in velja za najstarejšega latinskega razlagalca Svetega pisma. Kdaj, kje in na kakšen način je Viktorin umrl, ostaja neznanka. Gotovo je le, da je umrl mučeniške smrti, domnevno z obglavljenjem. Datum smrti je pri največ avtorjih naveden kot 2. november 303, kar sovпада z Dioklecijanovimi preganjanji kristjanov.

4.5 Odsek 5: Mitrejci in bog Mitra

Med pomembnimi religijami se je v antični Poetovii razvil mitraizem, s tem pa je Poetovia postala eno od njegovih večjih središč v rimskem cesarstvu. Mitraizem je mistična vera, ki ima korenine v daljni Sumeriji, temeljila pa je na cikličnem menjavanju življenja in smrti, na boju med dobrim in zlom ter na moči odrešenjske daritve. Ob podpori posameznih cesarjev so ga z bližnjega vzhoda po rimski državi razširili trgovci, vojaki in uradniki. Prvotna perzijska religija iz katere naj bi izhajal mitraizem, se je imenovala mazdaizem. V 19. stoletju ponovno odkriti mitreji so zahodno civilizacijo spomnili na pozabljeno mitraistično vero, ki je v rimskem imperiju dolgo konkurirala tedaj rosno mlademu krščanstvu. Ker so bili njegovi privrženci zavezani k molčečnosti, so mitreji edini očitvidci njihovih skrivnostnih ritualov, možno pa jih je najti na celotnem nekdanjem ozemlju Rimljanov. Sam prikaz boga Mitre ima veliko različnih motivov, med drugim, kako Mitra po stvarnikovem nasvetu ubije bika. Iz njegove krvi zraste rastlinstvo, iz semena pa nastane živalstvo. Ob umirajočem biku kača in škorpion posebljata sile zla, ki želijo uničiti porajajoče življenje. Posebitvi sonca in lune simbolizirata svetlobo in temo. Zadnja večerja poteka le med Mitro in bogom sonca, medtem ko dvanajst astroloških znamenj v ozadju simbolizira dvanajst somišljenikov. To je najpreprostejša razlaga. Pet svetišč mitrejcev so pa našli na območju mesta Ptuj med drugim I. in III mitrej. V prvem mitreju tudi stoji prepoznavni kip Mitre, ki vleče bika.

5. MOŽNOSTI ZA SAMOSTOJEN OGLED

Turistično informacijski center Ptuj Mestni trg 4, 2250 Ptuj	Odpiralni čas: PON-PET: 9.00-16.00 SOB in NED: 10.00-15.00 Kontakt: +386 (0)2 779 60 11 Prodaja souvenirjev in aranžmajev, pomoč E-mail: info@visitptuj.eu
Ptujski grad Na Gradu 1, 2250 Ptuj	Odpiralni čas: PON:Zaprto TOR-NED: 10:00-16.00 Kontakt: +386 (0)2 748 03 60 E-mail: ptujski.grad@pmpo.si
Dominikanski samostan Muzejski trg 1, 2250 Ptuj	Uradne ure: PON:Zaprto TOR-NED: 10:00-18.00 Dodatne informacije o samostanu Kontakt: +386 51-326-011 ali info@dominikanskisamostan.si

Pokrajinski muzej Ptuj Ormož Muzejski trg 1, 2250 Ptuj	Dodatne informacije Kontakt: +386 (0)2 787 92 30 ali muzej-ptuj.uprava@pmpo.si
--	---

6. IZRAČUN CENE

STALNI STROŠKI (FC)

STROŠEK	CENA ZA 30	CENA NA OSEBO
Tematsko turistično vodenje	150 EUR	5 EUR
SKUPAJ:	150 EUR	5 EUR

SPREMENLJIVI STROŠKI

STROŠEK	CENA ZA 30	CENA NA OSEBO
Vstopnina na Ptujski grad	150 EUR	5 EUR
Vstopnina Dominikanski samostan	120 EUR	4 EUR
SKUPAJ:	270 EUR	9 EUR

IZRAČUN PRODAJNE CENE

STALNI STROŠEK NA OSEBO		5 EUR
SPREJEMLJIVI STROŠEK NA OSEBO		9 EUR
STROŠKI SKUPAJ		14 EUR
RVC	10%	1,4 EUR
DDV NA RVC	22%	0,308 EUR
TOTAL		15,708 EUR
PODAJNA CENA		16 EUR / OSEBO

7. ZAKLJUČEK

Ob koncu svojega dela lahko le napišem, da je to bila naloga pri kateri sem po dolgem času se imel odlično, saj sem si izbral tematiko, ki mi je pri srcu. Marsikdo se ne zaveda, kako napredni so bili ljudje pred več kot 2000 leti in kako raznoliko kulturo ter potek zgodovine so imeli. Ptuj kot najstarejše slovensko mesto drži bogato zgodovino, ki je marsikatero mesto nima. In zato je naloga nas, turističnih delavcev, da krepimo domač turizem in vzpodbujamo ljudi k povezovanju, da ne bodo stvari kot so rimski ostanki na Ptuj, šle v pozabo. Bili so del naše zgodovine, kljub podatku da smo slovani, so del naše zgodovine. Pax Romana.

8.VIRI IN LITERATURA

Spletna stran Visit Ptuj(4.5.2023)

<https://visitptuj.eu/dozivate-ptuj/kultura-in-dediscina/arheoloski-park-poetovio/arheolosko-najdisce-panorama/>

Knjiga Zgodovina-Velika ilustrirana enciklopedija (13.11.2009)

Mladinska knjiga Založba

Cestnik B.-Sonce Petovine Članek(18.06.2020)

<https://www.delo.si/kultura/knjiga/ptuj-petoviona-je-krscanske-priseljence-pricakal-kot-pogansko-mesto/>

Katoliška cerkev (3.11.2023)

<https://katoliska-cerkev.si/sv-viktorin-ptujski-skof>

Dominikanski samostan(5.5.2023)

<http://dominikanskisamostan.si/>

Ptuj Guide(5.5.2023)

<https://ptuj-guide.com/kratka-zgodovina-ptuja/>

Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož(7.5.2023)

<https://pmpo.si/ptujski-grad/>

Mestna občina Ptuj(14.1.2022)

<https://www.ptuj.si/>

Bertoncelj M. Članek(21.12.2010); *Novice*; *Dokončno premagani rimski bog*.
Pridobljeno iz spletno mesto Dnevnik, 7.5.2023:

<https://www.dnevnik.si/1042411871>

Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož(7.5.2023)

https://pmpo.si/stalne_zbirke/povodnov-muzej-in-orfejev-spomenik/

Goznik M. Članek(28.9.2020); *Novice*; *Panorama Ptuj: Rimsko velemesto se vse bolj razkriva*.

Pridobljeno iz spletno mesto Štajerski TEDNIK, 7.5.2023:

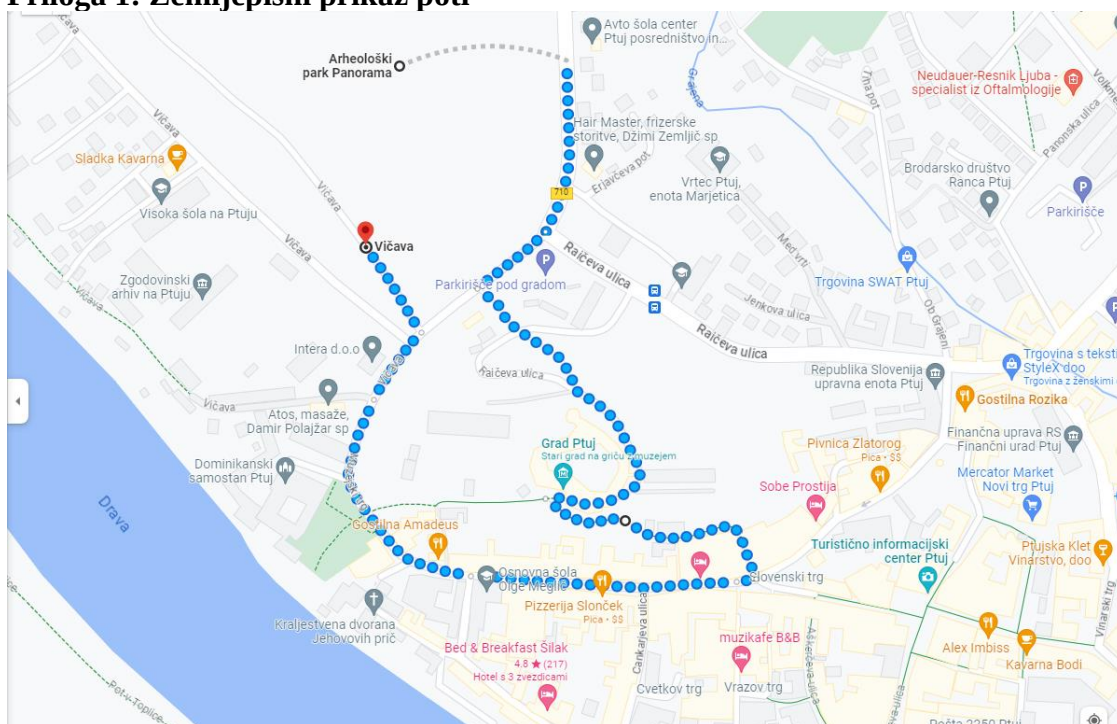
<https://www.tednik.si/druzba/22401-panorama-ptuj-rimsko-velemesto-se-vse-bolj-razkriva>

Kamra.si,digitalna zbirka – Mestni stolp(7.5.2023)

<https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/mestni-stolp/>

PRILOGE

Priloga 1: Zemljepisni prikaz poti

Priloga 2: Slikovno gradivo

Slika 1: Mesto Ptuj (VIR: <https://www.slovenia.info/sl/destinacije/regije/termalna-panonska-slovenija/ptuj>)

Slika 2: Panorama Ptuj (v ozadju Ptujski grad) (VIR: <https://www.photohound.co/spot/panorama-archeological-park-ptuj-1004610>)

Slika 3: Rimske igre na Ptuju (VIR: <https://visitptuj.eu/blog/vivat-poetovio/>)

Slika 4: Orfejev spomenik (VIR: <https://visitptuj.eu/dozivate-ptuj/kultura-in-dediscina/mestne-znamenitosti/orfejev-spomenik/>)